

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Р. Р. Мазурець, асистент кафедри
країнознавства і міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Охарактеризовано вплив туристичної галузі господарства на соціально-економічний розвиток територій загалом. Наголошено на важливості сталого функціонування туризму на Волині та визначено транскордонне співробітництво як основний чинник сталого та зростаючого розвитку туристичної сфери Волинської області. Проаналізовано роль Польщі у сприянні розбудови туристичної галузі прикордонних територій – Люблінського воєводства та Волинської області. Виділено основні проекти спрямовані на реалізацію транскордонного співробітництва у туристичній сфері безпосередньо та опосередковано.

Współpraca transgraniczna Ukrainy i Polski jako jeden z głównych czynników rozwoju turystyki na terenach przygranicznych

R. Mazureć, adiunkt katedry krajoznawstwa
i stosunków międzynarodowych
Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu
Narodowego imienia Łesi Ukrainki.

W artykule ocharakteryzowano wpływ turystycznej dziedziny gospodarczej na rozwój społeczno-gospodarczy terenów. Zwrócono uwagę na ważność stałego funkcjonowania turystyki na Wołyniu i określono współpracę transgraniczną jako główny czynnik stałego i postępowego rozwoju turystycznej sfery obwodu

wołyńskiego. Wyszczególniono rolę Polski we wsparciu turystyki terenów przygranicznych – województwa lubelskiego i obwodu wołyńskiego. Wyakcentowano główne projekty skierowane na realizację bezpośredniej i pośredniej współpracy transgranicznej.

Активний розвиток туристично-рекреаційної галузі є результатом загального соціально-економічного прогресу суспільства, підвищення життєвих стандартів і збільшення часу для відпочинку працюючого населення, зростання оздоровчих, культурно-пізнавальних та інших потреб людей, розширення міжнародних наукових і ділових контактів внаслідок розвитку новітніх технологій та глобалізаційних процесів. Так, у масштабах держави рекреація і туризм можуть сприяти вирішенню проблеми нерівномірного економічного розвитку окремих територій. Ефективне функціонування рекреаційно-туристичної сфери стимулює підвищення рівня життя в економічно недостатньо розвинених, несприятливих для промислового та сільськогосподарського виробництва регіонах; сприяє закріпленню в них населення, зменшенню його міграції до великих міст і промислових центрів; залученню інвестицій, а отже й іноземної валюти, збільшенню відрахувань до бюджету та розвитку інших, супутніх галузей господарства, в тому числі і підвищенню до міжнародних стандартів функціонування й розвитку наявної інфраструктури.

За таких умов Волинська область зокрема, як найближча прикордонна область, яка межує з Польщею – членом Європейського Союзу, має всі можливості підвищити рівень соціально-економічного розвитку за рахунок налагодження тісної співпраці з Польщею в галузі туризму, що безумовно підвищить ефективність функціонування й розвитку її територіально-рекреаційного комплексу в рамках проголошеного українською владою курсу на євроінтеграцію. Для підвищення рівня соціально-економічного розвитку Волині пріоритетним напрямком має стати нарощення саме рекреаційного потенціалу, а основними інструментами – розробка

екологічних програм, програми обміну науковцями і кваліфікованими кадрами, розбудова рекреаційної інфраструктури, заходи щодо недопущення екологічних катастроф. Активніше використання структурних фондів Європейського Союзу та приєднання до різноманітних програм транскордонного співробітництва в перспективі дозволять здійснити моніторинг курортно-рекреаційних територій, дослідження та відновлення історико-культурної спадщини, прокладання нових екскурсійних маршрутів, забезпечити сталий розвиток сільського, «зеленого» й інших спеціалізованих видів туризму [1, с. 109–110].

Найбільш ефективне транскордонне співробітництво у сфері рекреації та туризму склалося на сьогоднішній день між Волинською областю і Люблінським воєводством Республіки Польща. Цьому сприяє, з одного боку, наявність значної кількості природних та соціально-культурних рекреаційних ресурсів, а з іншого – якість і доступність рекреаційно-туристичної інфраструктури.

Про унікальність природних ресурсів українсько-польського прикордонного регіону свідчить наявність на цій території п'яти національних парків (Шацький, «Прип'ять – Стохід», «Цуманська пуца» – з українського боку та Поліський та Розточанський – з польського), а також понад 700 об'єктів природно-заповідного фонду.

Соціально-культурні рекреаційно-туристичні ресурси у прикордонному регіоні представлені 76 музеями (з польського боку – 39), 17 театрами і 108 кінотеатрами (на українській території – 11 і 47 відповідно), 303 туристичних бюро (з українського боку – 113), п'ять центрів туристичної інформації (чотири – з польського боку) [5].

Таке поєднання різних видів рекреаційно-туристичних ресурсів дозволяє вважати найбільш перспективними напрямками розвитку рекреації і туризму на українсько-польській прикордонній території оздоровчий, пізнавальний, екологічний і агротуризм.

Статистичні дані щодо кількості туристів, які відвідали українсько-польські прикордонні території, свідчать про те, що у 2010 році на територію Волинської області з прикордонних територій Польщі в'їхало 8,1 млн осіб, а на територію Люблінського воєводства – 8 млн осіб [5, с. 163]. У рейтингах основних країн в'їзного та виїзного туризму Польща займає впродовж кількох років посідає друге місце й демонструє щорічне збільшення обсягів туристичних потоків. Більшість туристів з України відвідують такі міста і райони, як Люблін, Пулави, Замость, Любартув, а з Польщі – Шацьк і Шацьке поозер'я, Луцьк, Ковель.

Набутий Волинською областю досвід свідчить, що транскордонне співробітництво в різних сферах, в т. ч. рекреації та туризму, стримується, оскільки існує ряд перешкод, а саме: нестача фінансових ресурсів, необхідних для практичного виконання прийнятих програм і проектів, відсутність механізму співфінансування проектів, реалізація яких можлива із залученням фондів Європейського Союзу, недостатній рівень розвитку кордонної та прикордонної інфраструктури, невисокий рівень залучення територіальних громад низового рівня до участі у транскордонному співробітництві, в т. ч. у розробці й впровадженні конкретних проектів, брак досвіду розробки конкретних проектів транскордонного характеру, їх лобіювання у відповідних структурах Європейського Союзу з метою одержання коштів в рамках міжнародних програм, відсутність сучасної інфраструктури для здійснення та координації міжнародної співпраці між місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями та бізнесом.

З метою розвитку та подальшої інтенсифікації різних напрямів транскордонного співробітництва, в т. ч. у сфері рекреації та туризму, необхідно забезпечити: підвищення конкурентоспроможності області шляхом модернізації та розвитку транскордонної інфраструктури; постійне зростання якості довкілля; розвиток туристично-рекреаційного сектору; підтримку ініціатив місцевих громад, у т. ч. спрямованих на розширення й

покращення функціонування територіально-рекреаційного комплексу області.

Польща активно бере участь у співпраці з Україною у вирішенні вказаних проблем.

Найважливішими проектами, реалізованими на сьогоднішній день в рамках Українсько-Польського прикордоння, які опосередковано (через покращення екологічної ситуації та стану інфраструктури загалом і придорожньої зокрема) сприяють розвитку територіально-рекреаційного комплексу Волині, оскільки забезпечують створення рекреантам більш комфортних умов і підвищують імідж області як у державі, так і за її межами, стали:

- проект «Облаштування міжнародного автомобільного пункту пропуску «Ягодин» (будівництво другого мосту через річку Західний Буг та під'їзної дороги до нього, а також здійснення технічної модернізації діючої режимної зони автомобільного пункту пропуску «Ягодин»;

- проект «Реконструкція та розширення МАПП «Ягодин» (перша черга) на українсько-польському кордоні». Цими проектами в рамках Європейського Союзу із прикордонного співробітництва «TACIS» у 2001 році започатковано облаштування транспортного коридору Балтійське море – Чорне море;

- запровадження практики спільного митного і прикордонного контролю на прикордонному переході «Устилуг–Зосін»;

- відкриття нових пунктів пропуску через українсько-польський кордон («Адамчуки–Збереже», «Кречів–Крилув»);

- проект «Сприяння політиці постійного розвитку та захисту навколишнього середовища в контексті транскордонного співробітництва між Україною та Польщею» (розробка узгодженої політики регіонального захисту довкілля, вироблення плану спільних дій для здійснення контролю за екологічним станом басейну річки Західний Буг, покращення якості питної

води, що поставляється споживачам, створення карти навколишнього середовища, заснування обсерваторії навколишнього середовища);

- проект «Сприяння регіональному розвитку (RSBI)» в рамках програми TACIS;

- проект «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці» (розробка єдиної та спільної транскордонної регіональної стратегії розвитку та створення умов для підвищення ефективності використання транскордонних об'єктів);

Також прикладом уже реалізованої такої співпраці є проект, який безпосередньо стосується перспектив удосконалення діяльності ТРК Волинської області, - «Розвиток агротуризму в Єврорегіоні «Буг» (до якого входять Волинська область України, Люблінське воєводство Польщі та Брестська область Білорусі), фінансово частково підтриманий програмою PHARE і реалізований польською стороною (з урахуванням досвіду Люблінської спілки агротуристичних товариств) у партнерстві з громадським об'єднанням «Волинські перспективи». Завдяки цьому волиняни не тільки мали змогу ознайомитися з практикою організації агротуризму у Люблінському воєводстві, а й розмістити інформацію про агросадиби Волині на веб-сторінці польського партнера, що безумовно сприяло збільшенню кількості рекреантів і туристів із-за кордону [2, с. 415–416].

Ще одним важливим напрямком розвитку співпраці в межах Українсько-Польського прикордоння в рекреаційній сфері є некротуризм. На території Волинської області об'єктами такого виду туризму можуть стати польські цивільні поховання XVII–XX століть (особливо в Любомльському та Маневицькому районах) [3, с. 529]. Так уже реалізовано облаштування поховань польських легіонерів часів Першої світової війни в урочищах Польська гора, Польський лісок в с. Костюхнівка та в с. Вівчиськ Маневицького району. Співпраця між с. Костюхнівка та м. Згеж (Лодзьке воєводство) включає й інші проекти: освітні (так, між Технічною школою м. Лодзь і Костюхнівською школою підписаний договір про те, що 15 школярів

з партнерських шкіл зможуть навчатися там за кошти польської сторони), господарські (ремонт дороги від траси Київ–Варшава до с. Костюхнівка за кошти Євросоюзу при дольовій участі (10% вартості проекту) Маневицької райдержадміністрації), туристичні - облаштування Центру українсько-польського діалогу «Костюхнівка» [4].

Отже, Польща є одним з найактивніших партнерів України в сфері розвитку туристичної галузі прикордонних територій та залученню іноземних туристів. Тому подальша співпраця у вказаному напрямку лише зміцнить добросусідські відносини двох держав та сприятиме покращенню соціально-економічного розвитку даних країн.

Література.

1. Герасимчук З. В. Регіональна політика транскордонного співробітництва: механізм формування та реалізації: монографія / З. В. Герасимчук, О. М. Лютак. – Луцьк: Надстир'я, 2010. – 188с.

2. Коцан Р. І. Розвиток агротуризму в єврорегіоні «Буг»: фінансування, досвід та перспективи / Р. І. Коцан // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, Луцьк, 17–18 травня 2007р. / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 414–416.

3. Патійчук В. О. Некротуризм як одна з форм українсько-польського гуманітарного співробітництва в сучасний період / В. О. Патійчук // Проблеми європейської інтеграції і транскордонного співробітництва: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 29–30 вересня 2005 р.) / за ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – С. 525–530.

4. Семенюк І. Вікно в Європу у поліському селі: до Євросоюзу через Костюхнівку / Інна Семенюк // Сім'я і дім. – 2012. – 12 липня [Електронний документ]. – Режим доступу: [www. simya. com. ua /articles/53/45101](http://www.simya.com.ua/articles/53/45101).

5. Тригуба О. І. Транскордонне співробітництво Волинської області з прикордонними територіями Польщі у сфері туризму/ О. І. Тригуба // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Географічні науки. – 2010. – № 3. – С. 161–165.